

Büyük Bilgi Denizi, İnternet

Bil. Müh. Tahir Emre Kalaycı
tahir.kalayci@emo.org.tr
Bilgisayar MDK Üyesi

İnternet... Gezdiğimiz, dolaştığımız, kullandığımız, etkilendiğimiz, etkilediğimiz geniş derya. Ancak bir balık olup kendi denimizde dolaşabildiğimiz; her türlü bilgiyi içinde barındıran “sonsuz” bilgi denizi. Faydalı, faydasız, kişisel, özel, genel, “yasadıışı”, yasal, yanlış, doğru tüm bilgileri içinde barındıran; çeşit çeşit balığın olduğu deniz misali.. Her türlü bilgiyi ve “sanal” karakteri barındırır bu bilgi denizi.

Kendiliğinden gelişen ve genişleyen, özgürlükçü bir ortam olarak göze çarpmaktadır İnternet. İlk çıkışından bugüne inanılmaz bir şekilde gelişip, günümüzdeki inanılmaz büyüklüğe ulaşmıştır. Bu kontrolsüz, özgür ortamın bu büyümede etkisi yadsınmaz. Tablo 1'de [1] 1995 yılı Ekim ayından 2008 yılı Ocak ayına kadar

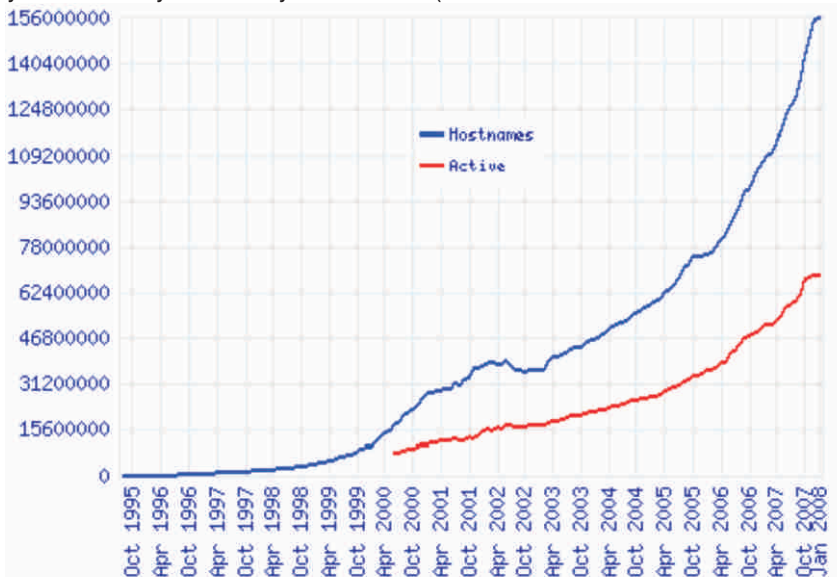
İnternet'in kapsadığı alan isimlerinin artış hızı gözlenmektedir.

İnternetin bu hızlı ve “kontrolsüz” gelişimi bazılarını bu gelişimden kar sağlamaya, bazılarını da bu gelişimi kontrol altına almaya sevk etmektedir.

İnternet kendiliğinden gelişen bir organizma olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda İnternet'in bir sahibi, bir yöneticisi, bir düzenleyicisi yoktur. Bu genişlikteki bilgiye sahip bir ortamın düzenlenmesi, yönetilmesi ve sahiplenilmesi doğal olarak mümkün olmayacaktır. Elbette İnternet'i oluşturan, birbirinden bağımsız milyonlarca sunucu, istemci ve diğer donanımlardır. Bu donanımların belli konumları ve sahipleri vardır. Ancak bu donanımlar üzerindeki bilginin sahipleri ile donanım sahiplerinin (özellikle barındırma hizmeti sunan-

ların) aynı kişiler olmama durumu söz konusudur. Bu bağlamda İnternet'in sahihsiz olduğunu çıkarabiliriz. Ancak bu donanım sahipleri band genişliği üzerindeki egemenlikleri nedeniyle, donanım üzerinden geçen içeriği denetleyebiliyor, daha fazla ücret ödeyen firmaların içeriklerine daha fazla band genişliği ayarlayabiliyorlar. Geniş bant hizmeti sunan firmaların bu hizmeti kötüye kullanmamaları için gerekli çalışmaların yapılması gerekiyor. Bu konu hakkında Amerika'da “Net Neutrality” kavramı ortaya atılmıştır. İnternet kullanıcılarının hangi içerikleri görüntüleyeceği ve İnternet üzerinde hangi uygulamaları kullanacaklarının tamamen kendilerinin kontrolünde olacağı anlamına gelen bu kavram, özellikle Amerika'da yasalara yerleştirilmeye çalışılan önemli bir kavramdır [2,3]. Bu kavramın yerleşmesi için çaba gösteren Açık İnternet Koalisyonu (“Open Internet Coalition”) İnternet'in açık erişim temel prensibine uygun olarak yaşamını sürdürmesi gerektiğini savunmaktadır. Görünen o ki İnternet'in ne şekilde gelişmesi gerektiğine dair uzun tartışmalar sürecektir. İnternet'in sansürsüz ve açık standartlarla gelişimini sürdüreceği, bugüne kadar yaşamını bu şekilde sürdürmesinden bellidir.

Türkiye'deki duruma bakıldığında işin daha zor olduğunu görebiliriz. En temel olarak 5651 nolu yasa

çıkıldığından beri sürekli olarak site kapatmalarıyla karşılaşmaktadır. Bugün itibarıyla hali hazırda site yayınlanma yasağı devam eden bir çok site vardır. Mahkemeye başvurularak, hakimlerin de konuya uzak olmalarından yararlanarak, herhangi bir sitenin kapatılması rahatça sağlanabilir. Bunun dışında bütün servis sağlayıcıların "Yer Sağlayıcı Trafik Bilgisi"ni kanun ve ilgili yönetmeliklerde belirtilen usul ve esaslar dahilinde 6 ay süresince saklamaları ve 5651 sayılı kanun kapsamında, kurumların İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcı konumunda olmaları nedeniyle, konusu suç oluşturan içeriklere erişimi filtrelemeleri ve tanımı 5651 sayılı yasa ve yönetmeliklerde yapılmış olan "İç IP Dağıtım Logları"nın kayıtlarını tutmaları gerekmektedir [4]. Bu şekilde bütün servis sağlayıcıların tüm kullanıcıların faaliyetlerini izlemesi kanun ile zorunluluk altına alınmaktadır. Buna ek olarak bu yasayla birlikte İçerik sağlayıcılar ("İçerik sağlama: İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üretmek, değiştirmek ve sağlamaktır" [5]) sağladıkları her türlü içerikten dolayı sorumlu tutulmaktadır. **Bu İnternet kullanıcılarının İnternet'i özgürce kullanmalarının önünde bir engel oluşturmaktadır.** Bu yasanın görece yararları olsa da, insanların her türlü eyleminin izlenebilmesi temel olarak Haberleşme hürriyetine sekte vuran bir olgudur. Herkesin duyarlı olduğu bir konuya yönelik olarak, çocukların korunmasına yönelik önemli bir amaçla çıkan bu yasa, yine de amacını aşan bir göreve sahip. Örneğin konuyla ilgisi olmamasına rağmen, "Cevap ve düzeltme hakkı" buna örnek verilebilir. Tüm İnternet'i etkileyen bu tür maddelerin, amacını aşan bir şekilde yasaya eklenmesi doğru değildir. Bir başka sorun filtreleme ve benzeri yöntemlerin tüm

İnternet çıkışı için düzenlenmesidir. Filtreleme yazılımının okullar, İnternet evleri ve benzeri çocukların İnternet'e erişebileceği yerlerde uygulanması bir zorunluluk olarak düzenlenmelidir. Aksine bir düzenleme erişkinlerin hangi içeriğe erişeceklerinin bir sansür kurulunun onayına tabi kılınmasına neden olacaktır. Bu da kişisel hak ve hürriyetler yönünden Anayasa'ya aykırılık teşkil edecektir. Yapılacak olan düzenlemelerin Anayasa'nın ikinci bölümünde yer alan kişinin hak ve ödevlerine ve özellikle de, 25. maddesindeki "düşünce ve kanaat hürriyeti", 26. maddesindeki "düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti", 27. maddesindeki "bilim ve sanat hürriyeti" ve 28. maddesindeki "basın hürriyeti"ne aykırı şekilde olması durumunda iptal ile karşılaşılacağı gözetilerek Anayasa'ya uygunluğu açısından bu tür düzenlemelerin kesinlikle gözden geçirilmesi gerekmektedir [6]. Diğer önemli sorunlar Telekomünikasyon Kurumu altında oluşturulan başkanlığa verilen İnternet yayınlarına erişimi engelleme hakkının Anayasa'ya ne kadar uygun olduğu ve tasarının çocuk pornografisini düzenlemek veya bu suça atıf yapmak yerine konu ile ilgili ancak çok daha geniş bir düzenleme getiren "Müstehcenlik" ile ilgili TCK'nın 226. maddesine atıf yapması karşısında idari bir organın "Müstehcenlik" yorumunun yer, kişi ve zamana bağlı olarak değişebileceği gerçeğidir.

Bu yasayla aslında yapılmak

Kaynaklar:

- [1] *The Size of Internet to Double Every 5 Years*, <http://www.labnol.org/internet/internet-size-to-double-every-5-years/6569/>, Erişim: 30.03.2009
- [2] *Open Internet Coalition*, <http://www.openinternetcoalition.com/>, Erişim: 30.03.2009
- [3] *Save the Internet*, <http://www.savetheinternet.com/>, Erişim: 30.03.2009
- [4] *5651 Sayılı Kanun ve Adli Bilişim Paneli*, http://www.tbd.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=526&tipi=27&sube=0, Erişim:30.03.2009
- [5] *İçerik sağlayıcı ne demektir, bunların ne gibi sorumlulukları vardır?* http://tib.gov.tr/sss_detay.html#37, Erişim: 30.03.2009
- [6] *"İnternete sansür değil, sürat gerek!"*, <http://www.kampanya.org.tr/sansur/>, Erişim: 30.03.2009

istenen İnternet'teki "zararlı" içeriğin sansürle engellenmeye çalışılmasıdır. Sansür totaliter rejimlerin uyguladığı bir çözüm şeklidir. Demokratik rejimlerde sansürün yeri yoktur. İnternet'in daha güvenli ve güvenilir bir ortam olması sansürle değil, kullanıcıların bilinçlendirilmesiyle sağlanmalıdır. Son yıllarda bu ve benzeri yasa ve yönetmeliklerle ve oluşturulan gündemlerle İnternetin sürekli olarak zararlı yönlerinden bahsedilmesi, daha fazla olan yararlarının da görmezden gelinmesine neden olmaktadır. İnternet'in hayatımızı kolaylaştıran gerekli bilgiye her an her yerden çabuk ulaşma yönü ve bilginin paylaşılması da göz önünde bulundurularak sansüre ve yasaklara dayanarak değil, bilinçlendirme, duyarlılık oluşturma ile tıpkı Darwin'in evrim kuramının temelini oluşturan doğal seçilimin doğadaki yansımaları gibi İnternet'teki bilgi kirliliğinin de ortadan kalkacağı ortadadır.

İnternet, yazının başında da belirttiğimiz gibi gittikçe büyüyen ve denetimi oldukça zor olan, "denetlenmemesi" gereken önemli bir bilgi kaynağı. Bu kaynağın en iyi yönetimi ve düzenlenmesi insanların bilinçlendirilmesiyle gerçekleştirilebilir. İnternet'in Türkiye'ye gelişinin 16. yılını **6-21 Nisan tarihleri arasında İnternet Haftası** ile kutlayacağız, bu kutlamayla beraber ülkemizi sansür ayıbından da kurtarmak için gerekli çalışmaların yapılması için elimizden geleni yapmalıyız.